

Edmond Schoorel, Beeldschermbeelden, Opvoeden in het digitale tijdperk.

Christofoor 2015, 124 pp. Prijs €12,50.

Schoorel is antroposofisch kinderarts. Hij bespreekt de invloed van de elektronische media op het leven van ouders en kinderen.

In een Opmaat spreekt hij de lezer toe: "Laat ik beginnen met een vraag:. Wie bent u eigenlijk? Door wie bent u opgevoed? Ik bedoel: u bent toch ook product van uw opvoeding? Nee, niet alleen van de opvoeding, iedereen is ook product van zichzelf. Maar zeg eens: Welk aandeel in uw opvoeding hadden de digitale media? Hoeveel hebt u te danken aan televisie, internet, sociale media, telefoon, de apps op uw zakcomputer of tablet? Of bent u nog opgevoed door uw ouders? En door school misschien en uw vrienden van de middelbare schooltijd?"

"Veel ouders hebben het opgegeven om te weten met wie en wat hun kind contact heeft in de digitale wereld. Kinderen voeden elkaar op - dat was altijd al zo - en worden door de digitale media opgevoed, en dat is nieuw."

We zijn al slaapwandeland verzeild geraakt in een cultuur waarin de meesten van ons en zeker de jongeren, vrijwel voortdurend met die media bezig zijn. Deze maken het mogelijk dat je wanneer je maar wil contact met wie dan ook kunt hebben, dat je in een mum van tijd alle gewenste gegevens bij elkaar kunt googelen (of is het goochelen?). Maar wat ze niet kunnen vervangen, wat ze voor de gebruiker steeds moeilijker maken, is echt contact met een ander, en echt contact met jezelf. Ik ontmoet de wereld via mijn zintuigen en mijn voorstellingsleven, maar als ik voortdurend een beeldscherm tussen mij en de ander, tussen mij en de wereld plaats, worden die ontmoetingen virtueel.

Bij dat begrip, virtueel, staat Schoorel uitgebreid stil. Een spiegelbeeld is virtueel. Daarbij weet je dat het schijn is maar wel een afbeelding van een zintuiglijke realiteit. Al die beelden die op schermen en schermpjes verschijnen, "waaraan ontleen dit soort beelden hun werkelijkheidskarakter? Want werkelijk zijn ze, zo werkelijk dat ze duizenden gamende jongeren meevoeren naar tevoren onbekende oorden, waarin ze leven, handelen, emoties hebben. (...) Het virtuele beeld op het scherm heeft geen werkelijkheid aan deze kant van de spiegel. (...) Het medium schept een nieuwe werkelijkheid. (...) Nullen en enen gebruiken mijn fantasie, beeldend vermogen, voorstellingsvermogen om beelden in mijn binnenwereld te laten ontstaan. Zeker kinderen kunnen zich aan deze dwingende werking niet onttrekken. Het is aan hen opgedrongen fantasie, er wordt iets in hun binnenwereld naar binnen gefantaseerd. Net zoals een zakrekenmachine een kind niet helpt om te leren rekenen, helpen virtuele beelden hem niet om een fantasie te ontwikkelen. En dat is erg. Want zonder fantasie kan een mens niet denken en herinneren."

Het boek van Schoorel is goed leesbaar geschreven. In z'n beknoptheid staat er veel in. Hij gaat uit van het antroposofische mensbeeld, wat hem in staat stelt aan te geven wat voor effecten de nieuwe media hebben op de verschillende wezensdelen van de mens. Ook voor wie niet thuis is in de antroposofie maakt hij deze uitleg duidelijk.

In het laatste hoofdstuk geeft hij praktische adviezen voor de opvoeding. We moeten immers leven met de werkelijkheid van de nieuwe media. Deze hoeven niet te verhinderen dat onze kinderen en kleinkinderen zichzelf worden.

Jaap van Waning